

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
65-954 Zielona Góra, ul. Spokojna 1
www.stat.gov.pl/zg
tel. 68 32 23 112, fax 68 32 536 79

SFERA UBÓSTWA MATERIALNEGO W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM W 2009 r.

Lubuski Ośrodek Badań Regionalnych
Kierownik - tel. 68 3223 192,
Informatorium statystyczne - 68 3223 119, 68 3223 128, 68 3223 147
Analizy statystyczne - tel. 68 3223 193, 68 3223 190
Skład i opracowanie graficzne - tel. 68 3223 166

opracowanie merytoryczne:
Zuzanna Sikora

opracowanie graficzne:
Małgorzata Rozbicka

SFERA UBÓSTWA MATERIALNEGO W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM W 2009 R.

na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych

W 2009 r. 13,8% Lubuszan żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa. W obliczu niższego poziomu zatrudnienia i wyższej stopy bezrobocia oraz przy niestabilnej dynamice rozwoju gospodarki województwa zasięg ubóstwa zwiększył się o 2 pkt proc., w porównaniu do poprzedniego roku. Wśród województw Lubuskie było relatywnie mniej zagrożone ubóstwem. Ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej skorzystało 75 tys. osób, z tego ponad 1% osób częściej niż raz w roku. Wydatki z systemu pomocy społecznej na 1 beneficjenta kształtowały się na poziomie średniej krajowej (1723 zł) i wyniosły 1704 zł.

Warunki i poziom życia mieszkańców

W 2009 r. liczba ludności utrzymała swoją progresję demograficzną. W końcu grudnia 2009 r. populacja liczyła 1010,0 tys. osób i była o 1,0 tys. osób wyższa niż w 2008 r. Mieszkańcy województwa stanowili 2,6% ogółem ludności Polski.

Od kilku lat w województwie maleje liczba ludności miejskiej na korzyść strefy wiejskiej. Wskaźnik urbanizacji w 2009 r. zmniejszył się do 63,6% (wobec 63,7% w 2008 r.).

W 2009 r. w wieku poniżej 15 lat było 156,6 tys. osób, a w wieku powyżej 65 lat – 119,0 tys. osób. Odsetek osób młodych i starszych wyniósł odpowiednio: 15,5% i 11,8%. Połowa mieszkańców miała więcej niż 37,1 lat.

Potencjał ekonomiczny województwa stanowiła zbiorowość 664,6 tys. osób, tj. 65,8% populacji. Blisko 19,4% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym (19,7% w 2008 r.). Sukcesywne zmniejszanie się zasobu osób młodych sugeruje, iż w przyszłych latach mniejszy ich strumień będzie zasilał rynek pracy, co może znacznie osłabić moc wytwórczą województwa.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) przypadały 52 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym niemal 23 osoby w wieku poprodukcyjnym (współczynnik obciążenia osobami starszymi).

Charakterystyka sytuacji bytowej ludności województwa lubuskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2008	2009
	LUBUSKIE		POLSKA	
PKB ^a na 1 mieszkańca (w zł)	28709	.	33462	.
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności	1010	1004	985	981
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem (w %)	19,7	19,4	19,3	18,9
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem (w %)	14,5	14,8	16,2	16,5
Młodzież w wieku 16-18 lat, która nie kontynuuje nauki po ukończeniu gimnazjum (w %)	13,6	14,0	10,8	10,7
Pracujący w gospodarce narodowej na 1 tys. ludności	315,3	306,3	359,5	352,4
Pracujący w sektorze przemysłowym ^b na 1 tys. ludności	105,0	100,4	103,1	99,0
Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %)	12,5	16,2	9,5	12,1
Wskaźnik zatrudnienia (w %)	49,0	48,5	50,4	50,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)	2498,00	2640,41	2942,17	3101,74
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę (w zł)	1058,86	1103,32	1045,52	1114,49
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę (w zł)	934,38	937,90	904,27	956,68

^a W cenach bieżących. ^b Łącznie z budownictwem.

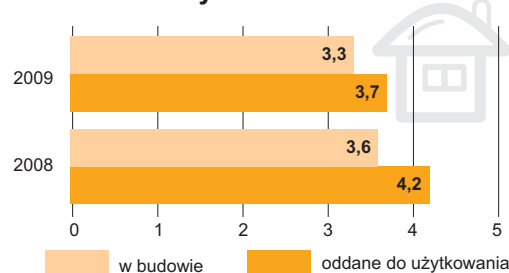
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych, Rocznik Statystyczny Województwo Lubuskie 2010, Budżety gospodarstw domowych w 2009 r.

W 2009 r. populacja osób aktywnych zawodowo liczyła 450 tys. (407 tys. osób pracujących i 43 tys. osób bezrobotnych), tj. o 1,1% więcej niż w poprzednim roku. Więcej niż $\frac{2}{3}$ (68,3%) ludności w wieku produkcyjnym było aktywne zawodowo. Poziom aktywności kobiet w skali roku wzrósł o 2,3 pkt proc. – z 60,7% do 63,0%. Poziom aktywności mężczyzn był względnie stały i wyniósł 73,4%.

Ogólny wskaźnik zatrudnienia w 2009 r. ukształtował się na poziomie 48,5% wobec 49,0% przed rokiem; dla mężczyzn zmniejszył się do 55,9% (o 2,4 pkt proc.), dla kobiet wzrósł do 41,7% (o 0,9 pkt proc.). Pozytywnym sygnałem jest wzrost wskaźnika zatrudnienia osób młodych. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata wyniósł 25,0% wobec 23,4% w poprzednim roku; w kraju – 26,8%.

W końcu grudnia 2009 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 309,4 tys. osób (318,1 tys. w poprzednim roku), co stanowiło 2,3% ogółem pracujących w kraju. Sektor usługowy koncentrował 58,2% pracujących w Lubuskiem (w tym usług rynkowych – 38,4%), przemysł i budownictwo – 32,8%, a rolnictwo – 9,0%. Odsetek osób pracujących w sektorze prywatnym wyniósł 73,7% pracujących (75,7% w kraju).

Mieszkania, których budowę rozpoczęto i oddane do użytkowania na 1000 ludności

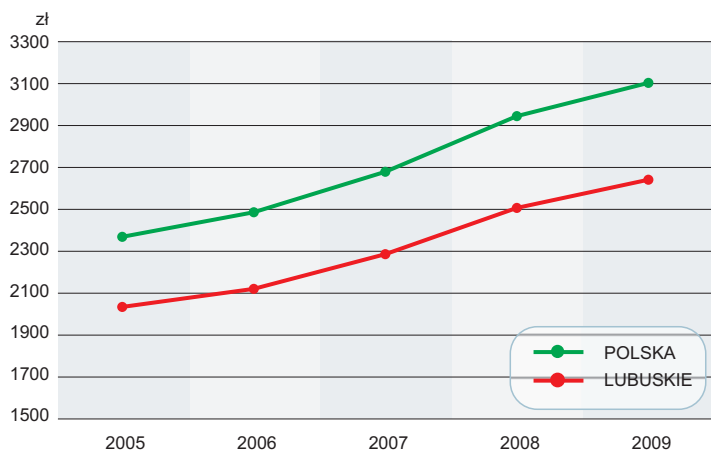

W porównaniu do 2008 r. o 0,9% wzrosło przeciętne zatrudnienie w budownictwie (w kraju o 5,3%), w przemyśle – notowano spadek o 7,1% (w kraju o 5,7%).

Redukcja poziomu zatrudnienia spowodowała wzrost liczby osób pozostających bez pracy oraz gotowych do jej podjęcia. W końcu grudnia 2009 r. 61,1 tys. osób posiadało status osoby bezrobotnej, tj. o 14,8 tys. osób (o 31,9%) więcej niż przed rokiem. Stopa bezrobocia była wyższa niż średnio w kraju o 4,1 pkt proc. i wyniosła 16,2%. Kobiety stanowiły 51,8% ogółem zarejestrowanych bezrobotnych. W wieku poniżej 25 lat bez pracy pozostawało 12,5 tys. osób (9,3 tys. w 2008 r.), tj. 20,4% wszystkich bezrobotnych. Bez prawa do zasiłku było 75,9% bezrobotnych; na 1 ofertę pracy przypadało 68 osób.

W roku szkolnym 2009/10 16,7 tys. osób kształciło się w technikach (łącznie z uzupełniającymi) oraz 7,0 tys. osób w szkołach zasadniczych zawodowych. Po latach dyskredytacji szkolnictwa zawodowego (szczególnie szkół zasadniczych zawodowych i techników) obserwuje się powolną odbudowę roli i znaczenia kształcenia zawodowego. Licea profilowane, które powołano w ramach promocji kształcenia ogólnego, zmniejszyły o więcej niż połowę swoją liczebność (z 55 w roku szkolnym 2005/06 do 22 w roku 2009/10), a liczba osób kontynuujących w tych placówkach edukację zmniejszyła się o 85,0% (z 7,5 tys. w roku 2005/06 do 1,1 tys. w roku 2009/10).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej

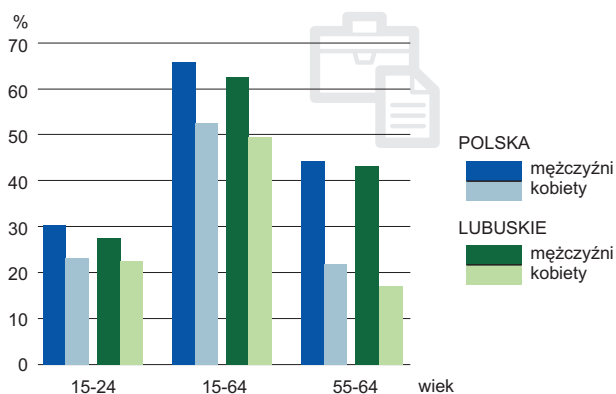
Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach zasadniczych zawodowych wzrósł w tym okresie z 12,0% w 2005 r. do 15,1% w 2009 r. W liceach ogólnokształcących skolaryzacją szkolną objętych było 36,7% osób w wieku 16-18 lat, natomiast w szkołach zawodowych i ogólnozawodowych – 34,3%.

Odsetek młodzieży, która nie kontynuowała nauki po ukończeniu gimnazjum wyniósł 14,0% (wobec 13,6% w 2008 r.), co stanowiło 5,7 tys. osób. W strukturze osób bezrobotnych osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym stanowiły w 2009 r. niemal $\frac{1}{3}$ (31,6%) ogółem bezrobotnych.

Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast wzrost liczby osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych. W 2009 r. udział ludności w wieku 15-64 lata z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności wyniósł 14,1% i był o 1,1 pkt proc. wyższy niż w 2008 r. Wciąż jednak rynek pracy zasila więcej absolwentów kierunków społecznych (37,3% ogółem absolwentów z roku akademickiego 2008/09), pedagogicznych (26,1%) i humanistycznych (13,5%), niż techniczno-inżynierskich (7,9%).

W 2009 r. niemal $\frac{1}{3}$ (32,6%) wszystkich absolwentów podejmujących pierwszą pracę stanowili absolwenci szkół wyższych, co przedstawiało 17,4% ogółem absolwentów lubuskich uczelni wyższych z roku akademickiego 2008/2009.

Wskaźnik zatrudnienia w 2009 r.

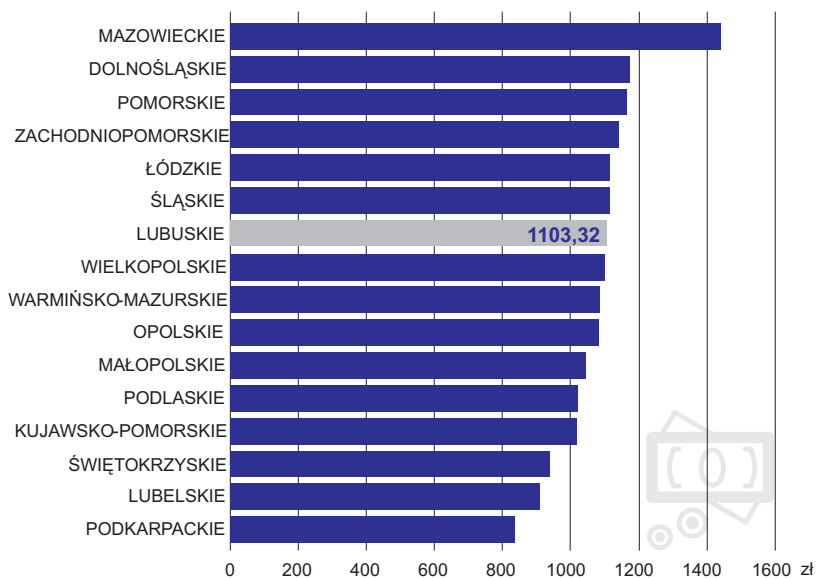

Źródło: BAEL.

Wartość produkcji wytworzonej w 2008 r. w województwie wyniosła 28957 mln zł, co stanowiło 2,3% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB (w cenach bieżących) wyniósł 28709 zł (85,8% średniej krajowej). W porównaniu do 2007 r. wzrosła o 5,2% wartość produkcji wytworzonej na 1 mieszkańca (w cenach stałych).

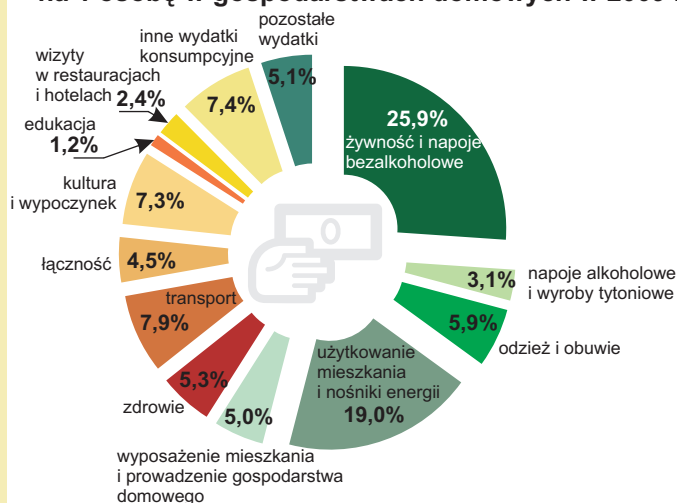
Produkt krajowy brutto, który syntetyzuje aktywność ekonomiczną województwa: odzwierciedla to, co wytwarza gospodarka regionu, nie ukazuje nierówności w dochodach jego mieszkańców. Te z kolei zasadniczo decydują o poziomie życia: typie konsumowanych dóbr, warunkach mieszkaniowych czy sposobie troski o zdrowie.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2009 r.

Źródło: Budżety gospodarstw domowych w 2009 r.

Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2009 r.

Źródło: Budżety gospodarstw domowych w 2009 r.

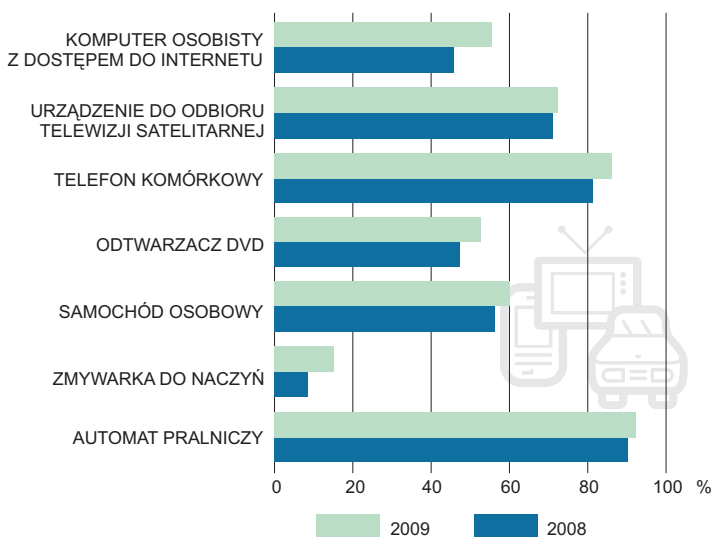
Głównym źródłem dochodu mieszkańców województwa pozostaje praca najemna i na własny rachunek. W strukturze źródeł dochodu w 2009 r. ich udział wyniósł odpowiednio 54,3% i 10,1% (wobec 52,2% i 9,4% przed rokiem). Zmniejszył się natomiast do 27,4% (o 4,6 pkt proc.) udział świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz pomocy społecznej. Odsetek dochodów z pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym wyniósł 2,1%.

W 2009 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie wyniósł około 1103 zł i stanowił 99,0% średniej krajowej (ok. 1114 zł). Stopa wzrostu dochodu w skali roku wyniosła 4,2%. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych wzrosły do około 938 zł (o 0,4%) i były o 2,0% niższe niż przeciętne wydatki w kraju (ok. 957 zł). W 2009 r. w typowym koszyku dóbr i usług Lubuszanina najwięcej – 25,9% stanowiły wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. Drugą co do wielkości kategorią były wydatki na mieszkanie, wodę, elektryczność, gaz i inne paliwa – 19,0%. Kolejne miejsca zajęły wydatki na: transport (7,9%); kulturę i wypoczynek (7,3%); odzież i obuwie (5,9%); zdrowie (5,3%); meble oraz wyposażenie gospodarstwa i jego konserwację (5,0%); łączność – opłaty telefoniczne i pocztowe (4,5%), wizyty w restauracjach i hotelach (2,4%); edukację (1,2%).

W świetle badań budżetów gospodarstw domowych w 2009 r. średnio miesięcznie na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie przypadało spożycie niemal 5 kg pieczywa i 3 kg wędlin (łącznie z wyrobami garmazeryjnymi), 6 kg mięsa (w tym 1,6 kg drobiu), po 0,5 kg ryb i twarogu, 12 jaj, 4 kg owoców i 10 kg warzyw. Ponadto w miesięcznym jadłospisie znalazły się: 100 g czekolady, 250 g kawy oraz 3 litry wody mineralnej i źródlanej.

W 2009 r. wzrosło wyposażenie gospodarstw domowych w media. Komputer osobisty z dostępem do Internetu posiadało 55,9% gospodarstw domowych (o 10,1 pkt proc. więcej niż przed rokiem). Za pośrednictwem telewizji satelitarnej dostęp do bieżących informacji miało 72,5% gospodarstw. Spośród badanych gospodarstw domowych $\frac{3}{5}$ (60,2%) posiadało samochód osobowy, więcej niż $\frac{4}{5}$ (86,3%) – telefon komórkowy. Dobrem luksusowym powoli przestaje być zmywarka do naczyń, odsetek posiadających ją gospodarstw domowych wzrósł w skali roku z 8,5% do 15,3%.

Wyposażenie w niektóre przedmioty trwałego użytkowania w % ogółu gospodarstw domowych

Źródło: Budżety gospodarstw domowych w 2009 r.

Zasięg ubóstwa

W 2009 r. 13,8% Lubuszan żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa wobec 17,3% na poziomie kraju. Ta granica, którą stanowi połowa średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych czyni ubogimi niemal 140,0 tys. mieszkańców województwa.

Poziom ubóstwa w skali roku wzrósł o 2 pkt proc. i zbliżył się mocno do poziomu szacowanego w 2006 r., wówczas odsetek osób żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa wynosił 14,2%.

Poniżej ustawowej granicy ubóstwa żyło 6,2% osób wobec 7,0% w poprzednim roku. Zwiększył się natomiast w skali roku o niecały 1 pkt proc. zasięg ubóstwa skrajnego. Blisko 47,5 tys. osób żyło w gospodarstwach domowych o wydatkach niższych niż minimum egzystencji; stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 4,7% (w kraju 5,7%).

GRANICE UBÓSTWA:

➤ STOPA UBÓSTWA SKRAJNEGO. MINIMUM EGZYSTENCJI

Stopa ubóstwa skrajnego określa odsetek osób żyjących w gospodarstwach domowych o wydatkach niższych niż minimum egzystencji.

➤ RELATYWNA GRANICA UBÓSTWA

Relatywna granica ubóstwa określa odsetek osób żyjących w gospodarstwach domowych o wydatkach niższych od 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych.

➤ USTAWOWA GRANICA UBÓSTWA

Ustawowa granica ubóstwa określa odsetek osób żyjących w gospodarstwach domowych o wydatkach niższych od kwoty, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej.

Granice ubóstwa w IV kw.

Granice ubóstwa	2008	2009	2008	2009
	gospodarstwa 1 - osobowe		gospodarstwo 4 - osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)	
	w zł			
Relatywna	621	633	1676	1709
Ustawowa	477	477	1404	1404
Minimum egzystencji	418	443	1129	1196
Subiektywna (leidejska)	1109	1112	1653	1693

Źródło: Ubóstwo w Polsce, A. Szukielojć-Bieñkuńska, GUS.

Wyższy poziom zatrudnienia i niższa stopa bezrobocia determinują vitalność gospodarczą każdego regionu. Nie odzwierciedlają jednak poziomu życia jego mieszkańców. Fakt uzyskiwania dochodów nie chroni już osób od bycia ubogimi – 10,5% osób w gospodarstwach pracowników żyło poniżej ustawowej granicy ubóstwa w Polsce w 2008 r. Są to przede wszystkim rodziny osób o niskim poziomie wykształcenia.

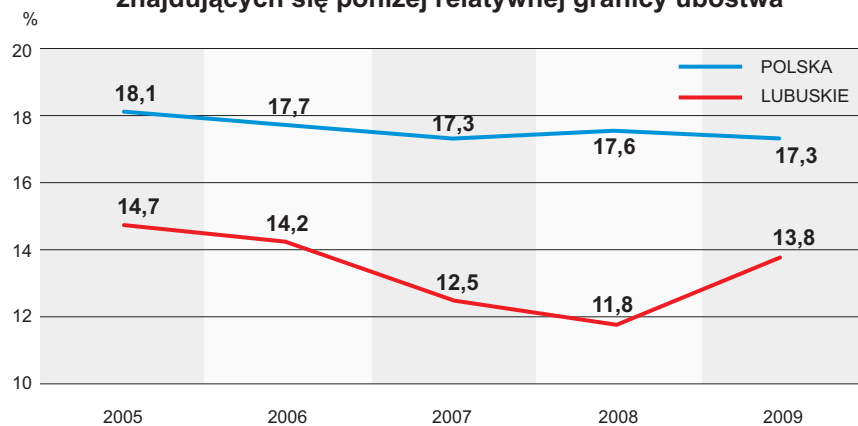
Województwo lubuskie charakteryzuje utrzymująca się relatywnie wyższa stopa bezrobocia niż w innych regionach kraju. Mimo to odsetek osób znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa pozostaje niższy w porównaniu do innych

województw. Taki stan można tłumaczyć brakiem oficjalnego zatrudnienia odsetka mieszkańców i uzyskiwaniem przez nich dochodów z pracy w „szarej strefie”.

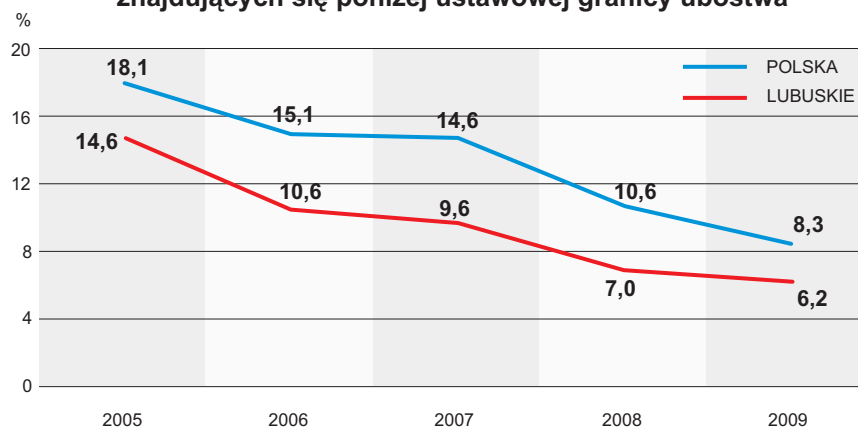
Ukrywanie osiąganych dochodów, to z jednej strony zmniejszenie wpływów podatkowych, z drugiej strony pracownicy „szarej strefy” poprzez konsumpcję zwiększają popyt wewnętrzny na rynku lokalnym.

Pomimo wzrostu odsetka osób ubogich poziom życia mieszkańców województwa prawdopodobnie znacznie się nie pogorszył. Średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2009 r. w stosunku do 2008 r. wyniósł 103,5%.

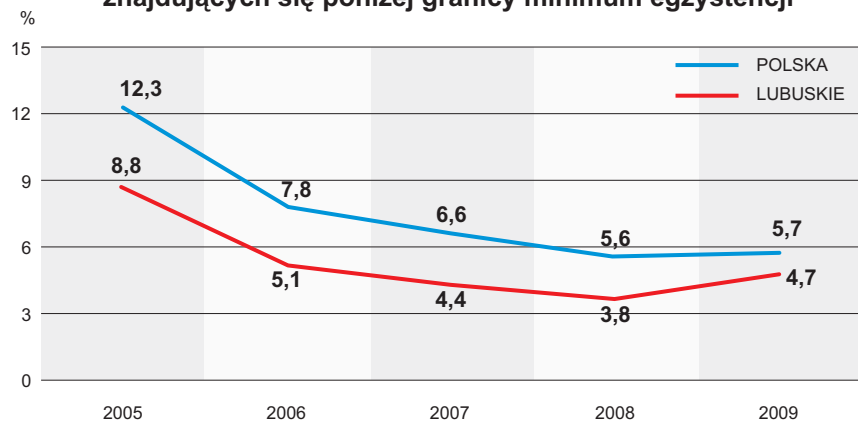
**Odsetek osób w gospodarstwach domowych
znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa**

**Odsetek osób w gospodarstwach domowych
znajdujących się poniżej ustawowej granicy ubóstwa**

**Odsetek osób w gospodarstwach domowych
znajdujących się poniżej granicy minimum egzystencji**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem według województw

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2008	2009	2008	2009
	% osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej					
	relatywnej granicy ubóstwa		ustawowej granicy ubóstwa		minimum egzystencji	
POLSKA	17,6	17,3	10,6	8,3	5,6	5,7
Dolnośląskie	17,2	17,0	10,5	8,2	5,3	5,7
Kujawsko -pomorskie	22,9	18,4	14,9	9,0	7,5	6,9
Lubelskie	23,7	26,0	15,3	12,6	8,3	8,4
Lubuskie	11,8	13,8	7,0	6,2	3,8	4,7
Łódzkie	14,1	13,4	7,5	5,2	4,6	3,3
Małopolskie	15,9	17,5	9,2	7,7	4,6	4,7
Mazowieckie	11,8	12,4	7,0	5,7	3,4	3,9
Opolskie	11,1	11,9	6,8	5,0	1,8	2,9
Podkarpackie	20,4	21,4	12,3	10,6	5,3	5,7
Podlaskie	23,1	23,3	14,4	12,7	8,4	9,2
Pomorskie	18,2	17,6	10,9	9,9	6,3	7,0
Śląskie	17,0	14,2	9,5	6,6	4,6	4,7
Świętokrzyskie	27,1	25,7	18,0	13,7	11,3	10,6
Warmińsko -mazurskie	24,5	20,5	14,7	10,1	9,4	7,9
Wielkopolskie	18,4	19,1	10,6	8,8	5,4	5,9
Zachodniopomorskie	16,4	15,6	11,7	7,7	5,7	5,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

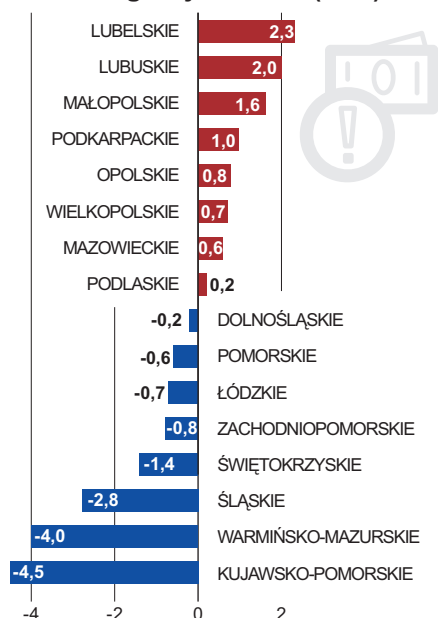
Wysokość dochodu rozporządzalnego na 1 mieszkańca w skali roku wzrosła o 4,2%, przeciętne miesięczne wydatki na 1 mieszkańca pozostały na względnie stałym poziomie (wzrost o 0,4%).

Corocznie zwiększa się wartość dochodu województwa wyrażona wzrostem produkcji wytworzonej, co sugeruje, że nie słabnie prosperity lokalnej gospodarki. Mogą się natomiast zwiększać nierówności dochodowe gospodarstw domowych w obrębie województwa.

W 2009 r. w grupie najuboższych znalazły się – podobnie jak w poprzednim roku – województwa: lubelskie, świętokrzyskie, podlaskie, podkarpackie i warmińsko-mazurskie. Odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa w tej grupie województw wahał się od 20,5% do 26,0%, znacznie powyżej średniej krajowej (17,3%).

Z wyjątkiem województwa podkarpackiego, również zasięg ubóstwa skrajnego wyraźnie przekraczał tam wolumen średniej krajowej (5,7%), niemal dwukrotnie w woj. świętokrzyskim (10,6%).

Wzrost/spadek wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym w latach 2008-2009 według województw (w %)

Beneficjenci pomocy społecznej

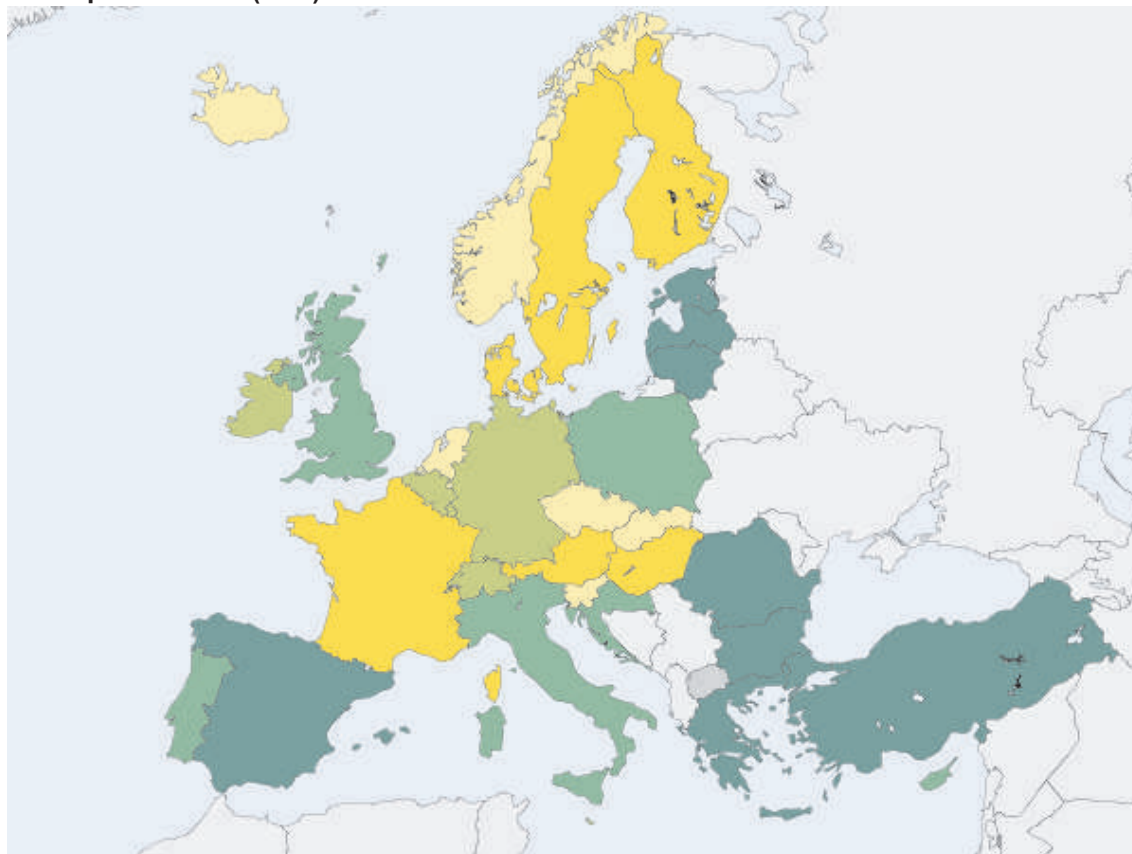
W 2009 r. z pomocy świadczonej przez ośrodki pomocy społecznej skorzystało 40,3 tys. gospodarstw domowych (34,4 tys. w 2008 r.), które skupiały 105,3 tys. osób, tj. 10,4% ogółu ludności w województwie (9,7% przed rokiem). W strukturze gospodarstw domowych beneficjentów pomocy społecznej większość 39,4% stanowiły gospodarstwa jednoosobowe, czyli najczęściej osób starszych samotnie gospodarujących. Osoby starsze osiągają niższe dochody, przez co są bardziej zagrożone ubóstwem (w województwie lubuskim odsetek osób w wieku powyżej 65 lat i więcej wynosił 11,8%; w kraju 13,5%). Mimo to jako główną przyczynę korzystania z pomocy społecznej przez osoby starsze wymienia się powody zdrowotne (22,3%). Najczęściej do tych osób kierowano pomoc w formie usług opiekuńczych i zasiłków stałych. Konieczność korzystania z pomocy społecznej z powodów ekonomicznych (69,4%) zgłaszały częściej gospodarstwa wieloosobowe. W strukturze gospodarstw

domowych beneficjentów gospodarstwa 4 osobowe i co najmniej 5 osobowe stanowiły odpowiednio 14,6% i 15,0% w 2009 r.

W obliczu 140,0 tys. osób ubogich wchodzących w skład gospodarstw, w których bieżące wydatki były niższe od relatywnej granicy ubóstwa, blisko 34 tys. osób pozostawało poza obszarem socjalnego wsparcia.

Rzeczywista liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2009 r. wyniosła 73,7 tys. osób (75,7 tys. osób w 2008 r.), tj. 730 osób na 10 tys. mieszkańców (751 osób w 2008 r.). Pomoc pieniężną skierowano do 74,7 tys. osób (7,4% ogółem ludności), co oznacza, że część osób (1,3%) otrzymała świadczenie częściej niż raz w roku. W przeliczeniu na 10 tys. ludności 740 osób pobierało świadczenia pieniężne. Wydatki z systemu pomocy społecznej na 1 beneficjenta w 2009 r. kształtowały się na poziomie średniej krajowej (1723 zł) i wyniosły 1704 zł.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w Europie w 2009 r. (w %)

8.6 - 11.3 11.3 - 13.8 13.8 - 15.5 15.5 - 18.4 18.4 - 26.0 brak danych

Wyjątek: Chorwacja (2008), Turcja (2003).
Źródło: Eurostat.